

Kalmarsunds överförmyndarnämnd
Gemensam nämnd för Borgholm,
Kalmar och Mörbylångas kommuner

Justitiedepartementet Remiss

Yttrande över SOU 2021:36 Gode män och förvaltare – en översyn

Utredningen SOU 2021:36 Gode män och förvaltare – en översyn, innehåller en lång rad förslag som syftar till att huvudmannens välbefinnande ska öka och även ge bättre förutsättningar för ställföreträdarna att utföra sina uppdrag

Kalmarsunds överförmyndarnämnd ställer sig i huvudsak positiv till innehållet i utredningen men efterfrågar en total översyn av regelverket över ställföreträdarsystemet och föräldrabalken. Detta för att kunna utforma en ny lagstiftning som på ett rättssäkert sätt kan svara mot dagens behov och förutsättningar.

Synpunkter i övrigt:

6.4.2 Huvudmannen ska informeras om överförmyndarens granskning

Det finns många huvudmän som varken efterfrågar eller skulle förstå information om att granskning har genomförts. De som efterfrågar informationen och kan förstå densamma kan begära information enligt förslaget. Att alla huvudmän skulle få denna information ex officio, tillför inte alltid ett mervärde för den enskilde huvudmannen och många olyckliga situationer skulle kunna uppstå. Förslaget avstyrks.

7.4.1 Stärkt skydd för uppgifter om huvudmannen

Det är positivt att det ska finnas en möjlighet att om det föreligger särskilda skäl, begränsa huvudmannens make, sambos och närmaste släktingars insyn i de handlingar som finns hos överförmyndaren rörande ställföreträdarskapet. Reglerna att make eller sambo och närmaste släktingar enligt 16 kap 7 § FB har rätt att ta del av handlingar borde avskaffas helt då många huvudmän inte vill att deras anhöriga ska informeras om ställföreträdarskapet.

8.5 Huvudmannens möjligheter att få information och stöd från överförmyndarna

Överförmyndarna ska hjälpa enskilda i enlighet med förvaltningslagen. En ytterligare erinran om skyldigheter som redan föreligger myndigheten anses inte nödvändig. Förslaget avstyrks i sin helhet.

10.6.5 En försäkring som tecknas för huvudmannen?

Att huvudmannen själv ska teckna en försäkring mot ekonomisk skada som orsakas av den förordnade ställföreträdaren är inte en lämplig åtgärd. En obligatorisk försäkring för ställföreträdarna är mer fördelaktig för den enskilde än att huvudmannen ska stå för försäkringspremien. Förslaget avstyrks.

11.4.1 Begreppen ekonomiska och personliga angelägenheter skall avgränsa ställföreträdarens uppdrag.

Vissa uppdrag består idag av endast bevaka rätt, eller bevaka rätt och sörja för person. Att ta bort bevaka rätt utan att ersätta det med något annat begrepp skulle orsaka svårigheter att reda ut vilka delar som faktiskt ingår i uppdraget. Ingår bevaka rätt i ekonomiska eller personliga angelägenheter om uppdraget endast ska innebära att bevaka någons rätt? Begreppen ekonomiska, personliga och juridiska intressen skulle vara att föredra.

Förslaget avstyrks därför med hänvisning till ovan resonemang.

11.4.2 Överförmyndaren ska informera ställföreträdaren om vilka uppgifter som uppdraget förväntas omfatta

Överförmyndaren lämnar redan idag ut den information som finns att lämna ut inför ett nytt uppdrag till en ställföreträdare. Det är svårt att veta vad uppdraget kommer att innebära fullt ut. Enligt förslaget ska information som har lämnats dokumenteras. Nyttan med lagförslaget kan ifrågasättas, då informationen i så tidigt skede inte kan omfatta alla de inslag som kan finnas eller uppstå i ett uppdrag. Förslaget avstyrks i sin helhet.

13.5.2 Överförmyndare ska ge stöd till ställföreträdare inom ramen för serviceskyldigheten

Överförmyndaren ska hjälpa ställföreträdare i enlighet med förvaltningslagen. Att erinra en kommunal myndighet om redan befintlig serviceskyldighet genom nya regler i förmynderskapsförordningen synes utan mening. Förslaget avstyrks.

15.6 Professionella ställföreträdare

Anställda professionella ställföreträdare är idag en förutsättning för att kunna tillgodose behovet av ställföreträdare till vissa ärenden.

Överförmyndaren bör göra bedömningen om när en anställd professionell ställföreträdare ska anlitas.

Det är ett svårt uppdrag att vara ställföreträdare och svårigheterna ökar för varje år. En av svårigheterna är digitalt utanförskap för de som har ställföreträdare blir ett allt större problem. Det bidrar till att uppdragen blir allt svårare att genomföra. Ställföreträdare får sitta i långa telefonköer, köa på bankkontor och hos andra aktörer. Att företräda sin huvudman med hjälp av registerutdraget ifrågasätts allt oftare och huvudmannens närvaro krävs. Huvudmannen är ibland i så dåligt skick att denna inte kan följa med till myndigheter och andra aktörer som kräver deras närvaro. Det blir väldigt svårt och tidsödande att utföra sitt uppdrag på ett sätt som är det bästa för huvudmannen.

Anlitar man, som i vårt fall kommunala tjänstepersoner som ställföreträdare utför de sitt arbete dagtid när myndighetspersoner finns tillgängliga. De kan använda sig av i vårt fall kommunens rutiner när det gäller situationer som kan innebära hot och våld.

Behovet av antalet tjänstepersoner som arbetar som ställföreträdare kommer att öka med tanke på inflödet av anmälningar om behov av god man /förvaltare och uppdragens karaktär.

Frågor som behöver utredas vid användning av kommunala tjänstepersoner som ställföreträdare är hur man ersätter någon vid längre frånvaro som semester eller sjukskrivning.

Skyddet för den enskildes personliga uppgifter behöver även säkerställas.

18.6.1 Reglerna om arvode bör inte ändras

Reglerna om arvode till ställföreträdare bör enligt vår uppfattning ses över.

En av anledningarna till att gode män och förvaltare begär sig entledigade är att det ibland är svårt för ställföreträdare att ta ut sitt arvode när huvudmannen ska stå för arvodet. Enligt 12 kap 16 § FB ska arvode och ersättningar för utgifter inklusive skatter som utgår på dem, betalas med den enskildes medel i den mån han eller hennes beräknade inkomst under det år när uppdraget utförs överstiger 2,65% gånger prisbasbeloppet eller hans eller hennes tillgångar under samma år överstiger två gånger prisbasbeloppet, om det inte finns särskilda skäl för något annat. Gränsen 2,65 % gånger prisbasbelopp på beräknad inkomst bör utvärderas. De huvudmän som har inkomst i närheten av beloppsgränsen har svårt att lägga undan medel för arvode till ställföreträdare. En utredning av arvodesnivåerna borde också initieras i samband med översynen. Arvodets storlek kan dock inte höjas innan man har utrett beloppsgränsen för beräknad inkomst. Skulle man höja arvoden med nuvarande regler om vem som ska stå för arvodet kommer det bli ett ännu större problem än vad det är idag för ställföreträdarna att få ut sina arvoden.

19.9 Kompetens och kvalitet i överförmyndarverksamheten

Det är angeläget att de som ska ansvara för överförmyndarverksamheten uppfyller grundläggande krav på lämplighet, omdömesförmåga, erfarenhet och rättrådighet, vilket också indirekt framgår av dagens reglering. Kalmarsunds överförmyndarnämnd avstyrker dock förslaget att krav på lämplighet ska uppställas i lagtexten som ett valbarhetskriterium för dem som väljs till överförmyndaruppdraget. Vi avstyrker även förslaget att det ska införas en obligatorisk introduktionsutbildning för förtroendevalda i överförmyndarnämnder.

20.7.1 Överförmyndarnämnd ska bli den obligatoriska organisationsformen

Borgholm, Mörbylånga och Kalmars kommuner ingår i Kalmarsunds överförmyndarnämnd. Vi ser övervägande positiva fördelar med att ha nämnd som organisationsform. Det ger ökad insyn och främjar arbetet över kommungränserna. Alla kommuner ser dock olika ut och har olika förutsättningar och vi anser att det bör vara upp till varje kommun att avgöra vad som fungerar bäst för just deras organisation. Förslaget avstyrks därför i sin helhet.

23.10.2 Ett centralt organ ska få huvudansvar på området

Behovet av nationell samordning på överförmyndarområdet är stort och det är av stor vikt att förslaget förverkligas. Vi instämmer i förslaget i sin helhet.

25.7 Ett nationellt ställföreträdarregister

Ett nationellt ställföreträdarregister kan komma att underlätta arbetet för överförmyndare, myndigheter och ställföreträdare. Registret kommer också öka möjligheten till utveckling av digitalisering på området. Önskvärt är att ett sådant register visar hur många uppdrag en ställföreträdare har. Det är också önskvärt att information till registret överförs automatiskt från överförmyndarverksamheternas verksamhetssystem. Vi ställer oss därmed positiva till förslaget.

26 Frågor om digitalisering

Det digitala utanförskapet för huvudmän är ett växande problem. På grund av systembegränsningar kan inte heller ställföreträdare utföra sina uppgifter digitalt. Betänkandet Ett säkert statligt ID-kort – med e-legitimation (SOU 2019:14) som överlämnades till regeringen i mars 2019 bör enligt vår uppfattning beredas skyndsamt.

Konsekvenser för kommunerna

Många av förslagen i utredningen kommer att innebära behov av ökade resurser till överförmyndarverksamheterna. Vi utgår ifrån att kommunerna kompenseras enligt finansieringsprincipen för de uppgifter som ytterligare läggs på kommunerna.

Det vill säga genom att de uppgifter som överförs från andra myndigheter/instanser även ska ha medföljande finansiering.

Borgholms kommun